

KOSZTOWAĆ (185) *vb impf*

kosztować (160), **kostować** (25); kosztować *BierEz* (2), *FalZioł* (3), *BielŻyw*, *RejRozpr* (2), *RejJóz*, *GroicPorz*, *KrowObr* (2), *RejWiz* (4), *Leop* (2), *RejFig*, *RejZwierz*, *BielKron* (8), *Prot*, *GórnDworz* (3), *BielSat* (3), *RejZwierz* (10), *MycPrz*, *Strum*, *CzechRozm*, *ModrzBaz* (7), *SkarŻyw* (7), *StryjKron* (2), *ReszList*, *KochMRot*, *BielRozm* (3), *ActReg* (2), *GostGosp*, *GrabowSet*, *WyprPl* (2), *LatHar* (2), *RybGęśli*, *WujNT* (4), *SarnStat* (5), *GrabPospR* (4), *KmitaSpit*, *SkarKaz*, *GosłCast*, *ZbylPrzyg*; *kostować LibMal*, *Rej(3)*; *kosztować* : *kostować KłosAlg* (18 : 13), *MurzHist* (2 : 1), *Mącz* (32 : 2), *ZapKościer* (1 : 1), *Calep* (12 : 4).

Oba o oraz a jasne.

inf kosztować (23). \diamond *praes 1 sg* kosztuję (25). \diamond *2 sg* kosztujesz (3). \diamond *3 sg* kosztuje (31). \diamond *1 pl* kosztujemy (4), *kosztuj(e)m* (1) *SkarKaz*. \diamond *3 pl* kosztują (16). \diamond *praet 1 sg f* -m kosztowała (2). \diamond *2 sg m* kosztowałeś (2). \diamond *3 sg m* kosztował (11). \diamond *f* kosztowała (5). \diamond *n* kosztowało (2). \diamond *3 pl m* *pers* kosztowali (4). *subst* kosztowały (3). \diamond *fut 3 sg m* będzie kosztował (2). *f* będzie kosztować (2). *n* będzie kosztowało (2) *RejZwierz*, *WyprPl*, będzie kosztować (1) *RejRozpr*. \diamond *imp 2 sg* kosztuj (2). \diamond *2 pl* kosztujcie (2). \diamond *con 3 sg n* -by kosztowało (5). \diamond *impers praet* kosztowańo (1). \diamond *part praes act* kosztując (9). \diamond *skróty* (27).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

I. Intransit. (98) :

1. *Mieć wartość, cenę; pociągać za sobą określony wydatek pieniędzy; wymagać trudu, ofiar; constare, stare Mącz* (74) : *KłosAlg* F4 [2 r.], F4v, G, G2 [2 r.], G2v [3 r.] (26); *LibMal* 1545/100; *Ornat/ Kelich/ Ampuli Pulpity Perłowe Sutły* [!] *Rozmayte Apparaty* I te ynłfe drobne graty Znać yłs niemało Koftuią Niewiem iák to ołłaczuią *RejKup* aa5v; *GroicPorz* ee; *RejWiz* 123v; Dał też [Cesarz] *Krołowi Polłkiemu* konew śrebrną ták pięknym dzyałem/ iż więcey robotá kołztowála niżli śrebro *BielKron* 414v, 71v, 238v, 293v, 375v; *Stat illi res centum talentis, Stoyi go rzecz łto funtów/ to yełt kołztuye płáci łto funtów. Mącz* 417b, 204b, 417c, 496c; *GórnDworz* O6 [2 r.]; *BielSat* C4; *Sukienká* co wczorá kołztowála dziełięć złothych to dziś zginie w kopie. *RejZwierz* 114, 186; *MycPrz* I C3v; Byłaby też rzecz bárzo pożyteczna/ náleść do tego drogę/ áby pieniądze zá grńnice niebyły wynołzone: co ledwieby ináčzey mogłó być/ iedno kiedyby ie drożey łzácowano niżli kołztuią [si pluris, quam aequum sit, aestimaretur] *ModrzBaz* 35; *ktoraby* [wojna] pewnie przyniosłá y w máiętnośći łzkodę/ y krwi ludzkiey przelanie: á łkończenie miałáby ábo złe/ ábo tákie/ ktoreby nigdy niełtało zá to coby kołztowáło: boby y krew byłá przelaná/ y wiele nędze á trudności przedsię być muśiáło. *ModrzBaz* 106, 35v [2 r.], 50, 126v; *ZapKościer* 1582/35v, 1586/69; *BielRozm* 21; *WyprPl* A2; *WujNT* 476 *marg*; *powinien* będzie do łkárbu náłzégó ták wielką łummę záplácić/ iáko on towar kołztuie *SarnStat* 1233, 1233; *Wypráwá* tá nie moze wiele kołztowác/ y lekko káždemu przydzie. *GrabPospR* Kv [idem] N4, N4v; *ZbylPrzyg* A4.

W charakterystycznych połączeniach: nic kosztuje, (nie)mało (3), *wiele* (12).

Frazy: »co, wiele kosztuje« = *jaka jest cena* (4 : 2); *Iełt* pytanie czo kołztuie *tha bella* [suknia]. *KłosAlg* F4v, G, Gv, G2, G4; *łzácuią* wieleby kołztowáło ono budowánié *SarnStat* 1266.

»co kosztuje« (6): *RejRozpr* G3; Widzyałeś owy ganki á co to kofztuie/ Wízák o tym czálem myflac áz lie głowá pfluie. *RejWiz* 69, 57v; *BielSat* Dv; *BielRozm* 25; Ciebie miłósierny profzę Zbáwićielu/ O waleczny mężu/ Izráelłki Boże/ Nádzieio/ vćieczko/ podporo/ obrono/ Kiedyś mnie odkupił/ wfpomni co kofztuie. *GrabowSet* H.

2. *Być przyczyną wydatków pieniężnych; constare, stare* *Mącz, Cn* [kogo] (24) : *RejRozpr* F3; *RejKup* y7; *RejFig* Cc8v; [urzędnicy] wywiaduią się też ktho iest a fład/ co zá towáry ma/ wiele go kofztuią/ co ftrawil/ iellli fzkody nie popadł *BielKron* 457v; Quantum solvisti pro vectura, Co cie furá kofztuye/ wieleś dał od przewiezienia. *Mącz* 477b, 418a [2 r.], 440c; *BielSat* Cv; [jadę] do cieplic/ ábych łobie mógl chuc nápráwić w żołádku/ bo nie mogę iádác/ á będzie mię tho kofztowáło namniey tyfiac złoty. (-) A miły kfięze czemuż ná tho ták wiele nákládał? fpráwię ia to tobie zá dwiefcie złoty. *RejZwierc* 26v, Bv, 95 [3 r.], 108v, Aaa3v; *Strum* D4; *BielRozm* 17; *ActReg* 71, 90; *GrabPospR* N4.

W charakterystycznych połączeniach: nic nie kosztuje (7), *(nie) mało* (2), *wiele* (8).

Przysłowie: Niebądź w. m. s thym drog/ czo w. m. nicz nie kofztuie *GórnDworz* Hh5.

W przeni [kogo] (2) : Multu sanguine ac vulneribus ea poenis victoria stetit, Wiele krwi y ran Cártáginenfes to zwycięstwo kofztowáło *Mącz* 417c; Magno ei stetit ea nocte absentem fuisse, Wiele go to kofztowáło że tey nocy nie był obliczny. *Mącz* 417c.

II. *Transit.* (87) :

1. *Doświadczać, próbować; starać się coś osiągnąć, badać; experiri, periclitari* *Mącz, Cn; conari, tendere* *Mącz; degustare, explorare, pertentare, probare, spectare* *Cn* (45) : Ezop źiárno fczoczewice/ Wziął z gárcá niołł ie ná łyfzczę: Xánt mniemáiac by kofztowác/ Iął źiárno páłcy rościerác. *BierEz* C2; *FalZioł* V 107 [2 r.]; Conari manibus et pedibus. Ze wzyftką [!] mocą fie kuśyc/ Kofztowác/ Vfyłowác. *Mącz* 63b; Periclitator, Być w niebełpieczności/ też kofztowác/ doświadczac/ próbować. *Mącz* 291d, 279a, 444a, 448d [2 r.]; Ktoby chćiał infzá Wiárá doydź fczczęścia wiecznego/ Może smiele kofztowác nie bronię mu tego. *Prot* C2; *Calep* 842a.

kosztować czego (16): *MurzHist* K2; Kupilem pięć iarzm wołow/ átho idę ich kofzthowác [eo probare illa] *Leop Luc* 14/19; *Mącz* 198b, 237a, 384c, 448d; Bo á iáko koniem powroćić/ iáko ftrzelbę czynić/ iáko broní vzywác/ iáko kopiją fkládác może/ kto tego pirwey namniey niekofztowál [qui harum rerum prius periculum fecit nullum?]? *ModrzBaz* 110; rofkofzy marney kofztowác: z rowienniki bieśiad vzywác [...]/ począł. *SkarŻyw* 352, 55; niechcąc fczczęścia bitwy kofztowác/ połł ná rokowánie *StryjKron* 225; *Calep* 1054b; *SarnStat* 300; *KmitaSpit* B4v. Cf *kosztować czego czym*.

[*kosztować kogo*: rzekł Dániel do Málálárá/ [...] Skofztuy nas [tenta nos] próśię cie flug twoich [...]. Ktory vflyfzawłfy tákowá rzecz/ kofztowál ich [tentavit eos] przez dziefięc dni. *Leop Dan* 1/14 (*Linde*)]

kosztować czego czym (3): Złota ogniem kofztuiemy, ale przyiaciele w potrzebach dofwiadczamy. *BielŻyw* 44; Precio animos sollicitare, Stárác fie v kogo o co przes dáry álbo vpominkámi vmysłów ludzkich kofztowác. *Mącz* 399c; *SarnStat* 122.

kosztować co czym (1): Linea etiam, Wízeláki fznur álbo nićy któremi co kofztuyá áby prófto było. *Mącz* 194b.

Ze zdaniem dopełnieniowym (pytaniem zależnym) [jako (1), jeśli (1)] (2): kosztowali ielibymu co pomoc mogli *MurzHist* E2v; *GostGosp* 112.

Zwrot: »kosztować smakiem« (1): O Cinamonie. [...] kofzthuiąc ímakiem obierz dobry. *FalZioł* III 6c.

a. *Doznawać, zaznawać* [czego] (9) : *KrowObr* 238; *Leop Eccli* 39/5; *Recoctus homo*, Wyćwiczony/ Dobrze ćwiczony/ który kořtował złego y dobrego. *Mącz* 65a, 279a; *RejZwierc* 16v; *SkarŻyw* 127; Niebá także bliżey chodźi/ Gdy nikomu nie nie ízkodźi. Fráfunków wielkich nie czuie/ Myśli trudnych nie kořtzuie *KochMRot* B2v; [święci] naśmiewiřká y bićia rozmaítego kořtowali/ wiązani byli/ do wieże ich řadzano *ReszList* 150.

Przysłowie: Mądryc kto co domá czuie/ Wiele rzeczy nie kořtzuie. *BierEz* P2.

b. *Stosować, używać, posługiwać się czym* [czego] (5) : Iuż ni rozum ani cznota Nie pomoze w czom íe w dała Oboygam iuż kořtowała Iuż íe y rozum ob ładzył [!] Ktory dłuęo cznotą rżadzył *RejJóz* D8; *BielKron* 339v; *Usus es hoc remedio*, Vżywaeř/ kořtowaeř tego liekárřtwá. *Mącz* 212c; Bo y Dmitr [!] Wiřniewiecki tey řtuki kořtował/ Gdy íe przez Don/ Dnieřtr/ Dunay częřto przepráwował/ Nořząc z łobá ty Baty/ ktore lekcey dźwigáć/ Niř drzewiáne/ y łatwiey wćiec y dořćigáć. *StryjKron* 250; *GostCast* 27.

2. *Smakować, próbować, dořwiadczać smakiem; jeřć lub pić niewiele; degustare, gustare, libare, pitissare* *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *delibare Calep*, *Cn*; *sapere Calep* (41) : *MurzHist* S3; *KrowObr* 83; Íákom żyw ímacźnieyřzey wody niepił/ [...] ále oto kořtuyćie á dořwiadczyćie *BielKron* 249; *Mącz* 150c [3 r.], 192a, 192b, 301b [2 r.], 351a, 359d; *Sapio* – Smakuię, kořtuię. Ieřtem mądry. *Calep* 945a, 298b, 300b, 466b, 467a, 600b (12); Głowá grunt w człeku głowá mu pánuie/ Powod íeřt wřzech řpraw/ członkom rořkázuie/ [...] Kofztuie/ wáęha/ řlyřzy/ widźi/ řadźi. *RybGęřli* C4v; A gdy [Paweł] záíę wřtápił/ y łamał chleb y kořtował [frangensque panem et gustans] *WujNT Act* 20/11, *Col* 2/21, s. 699 marg.

kosztować czego (9): *RejKup* e2; Więć poydzyeřz do piwnice/ báryłek kořtować/ W ktorey lepřze/ á s ktorey/ mařz gořcie częřtować. *RejZwierc* 142v; *CzechRozm* 223v; *SkarŻyw* 88, 271, 336; *Calep* 536b; *SkarKaz* 159b. Cf *Zwrot*.

kosztować czym (1): *Gustus* – Smiřł ten ktorim kořtuięřz, ímak. *Calep* 467a.

Zwrot: *peryfr.* »kosztować żołnierskiego chleba« = *być żołnierzem* (1): Radbym íeřcze řprobował bytu żołnierřkięęo [...] (–) Niekořtowałżeř kiedy żołnierřkiego chlebá? *WyprPl* A3.

W przén [czego] (3) : káźdy z nas ten Íádam/ A káźdy w tych pokuřach ile ich íedno znam/ Káźdemu tá íábłonká podłe droęi wáđzi/ A wřzyřcy tych íábłuřzek kořtuiemy ráđzi. *RejWiz* 133v; *LatHar* 269 [2 r.].

3. *Rozumieć, pojmwować (prawdopodobnie niewłařciwe tłumaczenie łacińskie: sapio)* [czego] (1) : Pan przeřłtrzeęł Piotrá/ y nas w nim/ mowiáć: Wzad řzátanie: tego kořtuięřz co ludziom w ćieieřnořci miłó/ nie tego co Bogu [quoniam non sapis quae Dei sunt, sed quae sunt hominum *Vulg Mar* 8/33; bo nie rozumieřz co íeřt Bożego/ ále co íeřt ludzkiego. *WujNT*]. *SkarŻyw* 598.

Synonimy: **I.1.** *nakładać, płacić, stać*; **2.** *stać*; **II. 1.** *dořwiadczać, kusić, pokuszać, probować, usiłowáć*; **a.** *doznawać*; **b.** *stosować, używać*; **2.** *smakować*; **3.** *pojmwować, rozumieć*.

Formacje współrdzenne: kosztować się, pokosztować, pokosztować się, skosztować, skosztować się; pokusztowawać się.

Cf KOSZTOWANIE, KOSZTOWANY, KOSZTUJĄCY

WG